

ՀԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆ

Ջրհեղեղի փրայ հին դիցապաշտ ազգաց առանկ
դարձները :

ՀԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆԸ մեզիկը սորվեցը
նէ որ հին աստեւի ընդհանրապէս ամէն
երևելի հեթանոս ազգերը իրենց մէջ
հնուց ջրհեղեղի աւանդութիւն մը ու
նէին իբրև ամենաստոյգ իրմը սեպուած :
Նշտարակոյս մէկալ ուրիշ ազգերն ալ
այս աւանդութիւնն ունէին , բայց պատ
մութիւնը , մանաւանդ թէ ըսեմ ժա
մանակը զլացած է մեզի : Եւս ամէն
ազգաց պատմութեանցը յարմար թէ
պէտ և աս աւանդութիւնն ալ բազմա
պատիկ ու այլ և այլ կերպարանք և դի
ցապաշտութեան գաղափարներ առած
էր , բայց 'ի վերայ այսր ամենայնի ա
սոնք մեծ ու ներքին վերաբերութիւն
ունին իրարու հետ , և անխաբէրի վկայ
մըն են Սուրբ Գրոց պատմած ջրհե
ղեղին ստուգութեանը :

Քաղաքացւոց քրմերուն ամենէն
հնագոյն սրբազան գրքերը (թէպէտ
ստոյգ չգիտցուիր թէ ո՞ր ժամանակի
են ,) ընդհանրական ջրհեղեղին վրայ
յիշատակուի կ'ընէին , որուն պարագա
ները շատ նման էին Սուրբ Գրոց պատ
մածին : Եւրոսոս քաղաքացին մեծին Մ
ղեքսանդրի ժամանակակիցը՝ իր ազգին
աւանդութիւնները պրած է իր Պատ
մութեան մէջ . ուսկից կ'առնուն ուրիշ
պատմիչք ալ , զորոնք կը յիշէ Նա
սեբիոս իր յամանակագրութեանը
մէջ . ինչպէս Մղեքսանդր Քաղմավիպին
այս մէկ հատուածը . “ Ի վախճանել
ասէ , Ստիարտեայ՝ նորին որդւոյ Վսի
սութրայ թագաւորել շարս ժր . և առ
նովաւ լինել մեծի ջրհեղեղին : Եւրոֆն ,
ասէ , նմա 'ի քուն յայտնել , զոր հայրն
անուանեն Մրամաղգայ , և այլք՝ ժամա
նակ , 'ի հնգետասաներորդում դեփոս
ամենան , որ է մարերի , մարդկան 'ի
ջրհեղեղէն սատակել . հրաման տալ
զամենայն զառաջինս և զմիջինս և զվեր
ջինս մատենից փորել և գնել յ'Արեգ

քաղաքին սիպարացւոց : Եւս գործել
և 'ի ներքս մտանել՝ հանդերձ ազգակա
նօք և կարևոր բարեկամօք . համբարել
'ի ներքս ոռճիկս և ըմպելիս . մուծա
նել և գազանս և թռչունս և չորքոտա
նիս . և ամենայն կազմածուք պատրաստ
լինել 'ի նաւարկել : Հարցեալ թէ յո
ուրեք արդեօք նաւարկիցէ . պատաս
խանի արարեալ թէ առ դիսն աղօթս
առնել , զի բարիք մարդկան լինիցին :
Եւ չատունգանէր գործել զգործ նաւա
գործութեանն . որոյ երկայնութիւնն էր
հնգետասան վտաւան , և լայնութիւնն
երկու վտաւանք : Հանդերձեալ կազ
մեալ ըստ ամենայնի՝ որպէս և առ
հրաման , զկին և զօրդիս և զկարևոր
բարեկամս 'ի ներքս մուծանել : Ի հա
սանել ջրհեղեղին և վաղվաղակի ցած
նուլ , թռչունս ինչ արձակել Վսիսու
թրայ , և չգտանել ուտել ինչ՝ և ոչ տե
ղի և դադար իջանելոյ . դարձեալ միւս
անգամ առնուլ զնոսա 'ի նաւն . և յետ
սակաւ ինչ աւուրց դարձեալ արձակել
այլ հաւս . և նոցա ևս միւսանգամ
անդրէն 'ի նաւն գալ՝ կաւով թաթախ
ղմագիլն բերեալ : Եւս երրորդ ան
գամ արձակել , և անդրէն միւսան
գամ չգալ 'ի նաւն : Հայնժամ իմանալ
Վսիսութրայ եթէ յայտնեալ բա
ցեալ է երկիր , քակել զկողմ մի ձե
ղուան նաւին . և տեսանել երթեալ
յեցեալ զնաւն 'ի լեառն ինչ : Եւս
նել կնաւ և դստերը միով հանդերձ ,
և ճարտարապետաւ նաւին , և երկիր
պազանել յերկրի . բազին կանգնել , և
զոհ դից մատուցանել . և այնուհետեւ
չիք յաչաց լինել՝ նոքօք հանդերձ , որք
ընդ նմա 'ի նաւէն ելանէին : Եւ որք
անդէն 'ի նաւին մնային , և չելանէին
ընդ Վսիսութրեանց , ելեալ յետոյ
խնդրէին զնա , և յանուանէ շրջէին ,
գոչէին , կոչէին : Վսիսութրայ չերևել
այնուհետեւ նոցա . բայց ձայն բարբառոյ
յօդոցն եկել՝ պատուէրտայր եթէ պարտ
է նոցա դիւցապաշտս լինել , և եթէ
ինքն վասն դիւցապաշտութեանն եր
թեալ բնակիցէ 'ի բնակութիւն դիցն .
և կնոջն նորա և դստեր և նաւապետին

ի նոյն պատիւ վայելել: Եւ դուք և պատուէր տալ նոցա՝ երթալ միւսանգամ՝ ի Ղաբիղոն. և թէ այնպէս ինչ հրամանք դիցն իցեն, նոցա երթալ ի սիպարացւոց քաղաքէն փորել հանել զմատեանսն՝ որ ծածկեալ կայցեն անդ, և տալ մարդկան. և եթէ տեղին՝ յորում վայրի ելեալ կային, հայոց աշխարհն է: Եւ նոցա լուեալ զայն ամենայն՝ զոհս դից մատուցանեն. և ի հետիոտս ի Ղաբիղոն գնալ: Եւ ի նաւէն՝ ուր չուգաւ զաղարեաց ի հայս, և ցայժմ սակաւ ինչ մասն ի կորդուացւոց լերինն ի հայոց աշխարհին մնալ նշխար ասեն. և ոմանց բերել բերել ի ծեփածոյ նաւին նաւթոյ՝ ի բժշկութիւն և ի ջնջոց ցաւոց ինչ բժժանաց: Եւ նոցա երթալ հասանել ի Ղաբեղոն. փորել ի սիպարացւոց քաղաքին. և զմատեանսն հանել. և բազում քաղաքս շինել, և մեհեանս դից կանգնել, և միւսանգամ զՂաբեղոն նորոգել: Եւ Ղաբիւղենոս պատմագիրն ալ, որ ժամանակաւ Ղազմավէպէն հին է, և անտարակոյս ասորեստանեայց ու մարաց յիշատակարանները քննած է, ինչպէս որ կ'ըսէ Եւսեբիոս, ամենեւին նման նկարագրութեամբ կը պատմէ նոյն պատմութիւնը. միայն մէկ երկու պզտիկ տարբերութիւններ կան մէջը. ինչպէս կ'ըսէ. «Եւ իբրեւ Սիսիթրոս զայն ի գլուխ հանեալ վճարեր, մինչդեռ առաջատ քեզալ նստարկել ի հայս կամէին, յանկարծակի հասանէին նաւաւարքն յ'ստուծոյ». Բայց Ղաբիւղենոս շատ համառօտութեամբ կ'անցնի աս պատմութիւնը, մանաւանդ վերջի պարագաները: Եւս երկու մատենագիրներուն և Քիւռոսի ըսածին վրայ խորենացին ասանկ կը խօսի. «Եւ այնպէս և յազագո՛ւ յոյի այլով անուամբ վարին և ժամանակօք անբաւիւք. թէպէտ և վասն ջրոյն սաստկուե և ապականուե երկրի՝ զոյգ հոգեւորացն բարբառին բանից. նոյնգունակ և զթիւ նահապետաց 10 Վսիսութեաւ հանդերձ թուեն»¹,

Վաղդէացւոց այդ աւանդութիւնները կարգալէն ետեւ՝ բնական և ուղիղ դատումնիս թող չտար որ Նանդոց գիրքը քաղդէացւոց սրբազան գրքերէն առնուած օրինակուած սեպենք. ընդհալ կառակն պէտք է ըսենք որ աս գրքերը եբրայեցւոց աւանդութիւններովը խառնուած են:

Եւսիպոտացւոց մէջ ալ այս ընդհանուր կարծիքը կար՝ թէ երկրի յեղափոխութիւն մը եղած ըլլայ, և ասիկայ ջրերէն պատճառած է կ'ըսէին: Եւ որ Պղատոնի խօսքին այս նիւթիս մէջ կրնանք հաւտալ, Սողոն քանի մը եւսիպոտացի քրմերու հարցընելով իրենց ազգին հնութիւնները՝ անոնք այս մտաւորութե արժանի պատասխանը տուին. «Եւ ամանակի քանի մը ջրջաններէ ետեւ՝ սաստիկ հեղեղ մը թափեցաւ երկրնէն ու երկրիս երեսը փոխեց. շատ անգամ մարդկային սեռը սպառեցաւ այլ և այլ կերպերով. ահաւասիկ աս է պատճառն որ մարդկային նոր ցեղը անցած ժամանակներու յիշատակարաններ ու ծանութիւններ չունի»: Եւս քրմերուն ըսածին նայելով՝ Ստրանդական կղզին կամ մանասանդ երկիրը այս ջրհեղեղին ատեն բաժնուեցաւ Վիւրիկէն ու ջրին տակ մտաւ: Եւս կո՞ւ Սեստրեմ եւսիպոտացւոց առաջին թափառորին ժամանակն ալ ջրհեղեղ մը եղաւ ըստ ասելոյ Սանթիմոն մատենագիրն: Եւս վկայութեամբ ոմանք ուղեցին հաստատել թէ այս թագաւորիս ատենն եղած ջրհեղեղը նոյն է՝ Եւրոպայ ջրհեղեղին հետ. բայց սակայն անտեղութիւնը յայտնի է բանասիրաց, որովհետեւ Սեստրեմ՝ Եւրոպայ թունէր և աշտարակաշինութենէն ետեւ գնաց Եւսիպոտոս. թող որ, ինչպէս շատ հաւանական կ'երեւայ, այս ջրհեղեղը ուրիշ բան չէր, բայց եթէ՝ Եւրոպայ գետին սովորականէն աւելի յորդութիւնը. և ըստ ոմանց այն ճահճները՝ զոր Սեւնէս ցամբեցուց. և շինեց Եւսեբի քաղաքը, զոր Եւսեբի կը ստուգաբանեն, որ է Եւստանի, և Եւրոպայ աղանդոյն յիշատակաւը դրուած կը սեպեն:

1 Եւսեբ. Ժամանակագիր. Մասն Ա. էջ 31:

2 Անդ. էջ 49:

3 Պատմ. խորեն. Գիրք Ա. Գլ. Դ:

Կան ոմանք ալ եւրոպացի գիտնոց մէջ որ կ'ուզեն հաստատել թէ Պոլսե-
թէոս եգիպտացի եղած ըլլայ ու Լազիպ-
տոսի մէկ գաւառին կառավար, և ի-
րեն ժամանակը կ'ըսեն՝ գրեթէ բոլոր
Լազիպտոս ջրհեղեղով մը ծածկեցաւ :

Լրաբացւոց, պարսից, տաճկաց, մո-
ղոլաց ու եթովպացւոց ջրհեղեղին վրայ
ունեցած աւանդութիւնները Սուրբ
Պաղքէն առնուած ըլլալուն՝ իրեն ստու-
գութեանը աւելի վկայութիւն մը չեն
տար : Եւրոպէ ալ իրենց կռապաշտու-
թեանն ատեն կ'ընդունէին որ շատ
հնուց ջրհեղեղ մը եղած է, և Փոխ-
գիոյ Յերապոլիս քաղաքը իրենց անու-
հեաց մէկուն հին տաճարին մէջ խո-
րին անձաւի մը մոտք ցուցնելով՝ կ'ը-
սէին թէ ջրհեղեղին ջրերը անկից յար-
դեր են դուրս : Եւրոպէ քաղաքին դրա-
մոց նշանն ալ էր՝ Լոյ իր տապանոյն ու
աղանեան, որ ինչուան հիմա ալ կը
գտուին : Ս'ը թողունք որ Լոյայտապա-
նին Հայաստանի Լրարատ լեռան վրայ
հանգչելուն աւանդութիւնը քովի շրջա-
կայ հեթանոս ազգաց մէջ միշտ մնացած
է, և դեռ ինչուան հիմա կը մնայ :

Հնդկաց մատեաններուն նայելով՝
մարդկային առջի ցեղը ջրհեղեղով մը
կորսուած է : Իրենց դիցաբանութեան
մէջ երեւելի ջրհեղեղ մը կը յիշուի, որ
Ս'ովսիսի պատմածին շատ կը նմանի :
Լոյին տեղ Սաթիավրաթա անունով
մէկը եօթը զոյգ սուրբեր իրեն հետ
մէկտեղ կ'ազատէ : Ս'ը յիշուած
ջրհեղեղի մը մէջ ալ գլխաւոր անձ
մը կայ՝ որ թէ անուամբը, թէ գլխէն
անցածներովը, և ինչուան նաև իր հօ-
րը անունովն ու գէպերովը լիովին
զ'Եւեկալիոն կը յիշեցնէ մեզի : Եւ այս
է՛րաւ-Եւոն ըսած մարդը, որ Քրիշնա
անուամբ իրենց աստուածներուն մէկուն
գէմ ելլելուն համար՝ հալածուեցաւ,
կ'ըսեն, սրով ու ջրով : Իրեն հայրը, որ
Պարկէս կ'ըսուէր, իր ունեցած ուրիշ
մականոններէն զատ նաև Բրաժմիկա
(այսինքն Պոլսեթէոս) կը կոչուէր :
զոր Տարուտ ըսուած արծիւը սպան-
նած է կ'ըսէ իրենց մէկ ուրիշ սրբազան

գիրքը : — Իսկ Նարոնաց աւանդած
ջրհեղեղը Բերունի ջրհեղեղն է. ասի-
կայ Թագաւոր էր Խորմոզայի մօտ ե-
ղած կղզւոյ մը, որ շատ անուանի եղած
է իր ճոխութեամբն ու բնակչաց մոլու-
թիւններովը, որոնք յախճապակի շի-
նելով սաստիկ հարստացած էին : Պի-
շերմը երազի մէջ աստուածները իմացու-
ցին իրեն որ կղզին քիչ ատենէն ջրով
պիտի ծածկուի, ուստի երբոր որոշեալ
երկու կուոց արձաններուն վրայ կարմիր
բիծ մը տեսնելու ըլլայ՝ իր ընտանեացը
հետ մէկտեղ նաև մանէ ու այն կործա-
նելու տեղերէն հեռու փախչի : Բե-
րուն երբոր լսեց ասիկայ, ժողովեց իր
ժողովուրդը, ու անոնց պատմելով աս-
տուածներուն իրեն ցուցուցած տեսիլ-
քը՝ յորդորեց որ զըջան. բայց անոնք
ծաղը ըրին զինքը, ու մէկը ինչուան
յանդգնեցաւ գնաց հետեւեալ գիշերը
այն արձաններուն վրայ մէյմէկ կար-
միր բիծ դրաւ : Երկրորդ օրը Բերուն
նաև կը մտնէ ընտանեօքը հանդերձ, ու
ջրհեղեղ մը կու գայ բոլոր կղզին,
բնակիչներն ալ մէկտեղ կ'ընկղմէ : Զի-
նէրը կը տեսնեն որ իրենց ծովեզրը հա-
սաւ այդ սրբազան տապանն որ կը բե-
րէր զ'Բերուն, և ի պատիւ իրեն տօն
մը կը հաստատեն, որ ինչուան հիմա
ալ ամէն տարի կը կատարուի նոյն աչ-
խարհքին հարաւային գաւառներուն
մէջ. անոնցմէ օրինակ առած՝ ճաբո-
նացիք ալ նոյն հանդէսը կ'ընեն :

Երեւելի է շինաց մէջ Լաոյի ժամա-
նակն եղած ջրհեղեղը, զորն որ կ'ա-
ւանդէ իրենց ամենէն աւելի վաւերա-
կան գիրքը, որ Չիու-Վինկ կ'ըսուի :
Եւս գիրքը իրենց աշխարհքին պատ-
մութիւնը Լաոյէն կը սկսի, և կ'ըսէ
թէ Լաոյ շատ աշխատեցաւ ջրերը
պարպելու, որոնք ինչուան երկինք բարձ-
րացած ըլլալով, ամենէն մեծ լեռնե-
րուն գագաթները, բոլոր պղտիկ բլուր-
ներն ու դաշտերը ծածկած էին, որով
ամենեւին մշակութիւն ու անցուդարձ
չէր ըլլար :

Եւրոպիացւոց աւանդութիւնները թէ
պէտ և սպանիացւոց հոն երթալէն քա-

նի մը դար առաջ հազիւ կ'եղան, բայց 'ի վերայ այսր ամենայնի իրենց խորհրդատառ գրուածներուն մէջ Զրհեղեղի մը հետք կարծես թէ կը գտնուի. և ինչպէս հաւանական կ'երևայ, իրենք ալ հնդկաց, քաղդէացւոց ու յունաց պէս 'Երկրայ Կամ' Դեւակալիոն մը ունին:

Ինչուան Խորին Բերիկէի մէջ Պոռնուի բնակիչները Զրհեղեղի աւանդութիւն կը պահեն, կ'երևայ թէ հնուց 'ի վեր. և հիմայ իրենց երկրին անունն ալ կը ստուգաբանեն Պերնուս, այսինքն Լեան 'Երկր:

Պանք հիմայ Զունաց աւանդութիւններուն: Բնէքն ալ գիտեն Զունաց աւասպենները Ուզիւգեայ ու Դեւակալիոնի վրայ. ասոնց ժամանակը թէպէտ աւսորոշ է, բայց Ուզիւգեայ Զրհեղեղին երբ ըլլալուն յիշատակաց մէկը գրեթէ ամենեւին նոյն կու գայ 'Երկայ Զրհեղեղին ժամանակին հետ. որով կ'իմացուի թէ աղբիւրը մէկ է, որ է 'Երկինը, ու ժամանակաւ քիչ շատ փոփոխութիւն առած է: Եւ յիշուի Սարրոն Ուզիւգեայ Զրհեղեղը, զորն որ ինքը առաջին Զրհեղեղ կոչէ, 1600 տարի առաջ կը դնէ առաջին ողիմպիադէն, և ասանկով Վրիստոսէ 2376 տարի առաջ կ'ըլլայ. իսկ արդ 'Երկայ Զրհեղեղը ըստ եբրայական բնագրին Վրիստոսէ 2349 տարի առաջ կ'իյնայ, ապա ուրեմն աս երկուքին տարբերութիւն միայն 27 տարուան միջոցի վրայ է: Իսկ Դեւակալիոնի վրայ Զունաց քերթողներուն պատմածներուն միտ դնելու որ ըլլանք, կը տեսնենք որ Զրհեղեղի ահաւոր դէպքին աւանդութիւն մըն են՝ Դեւակալիոնի ժամանակին վրայ յարմարցուցած, զինքը իրենց ազգին նահապետը

Իսկ աս երկու Զրհեղեղներուն ուրիշ յիշատակուած թուականները ասոնք են. ամենք 'Երկինը Վրիստոսէ 2344 տարի առաջ կը դնեն, այլք ալ 3308 տարի. կան ուրիշներ ալ որ այլ և այլ ժամանակներ կը դնեն. բայց մեր յիշատակածները աւելի ճշմարտանման ու արժանահաւատ են: Իսկ Ուզիւգեայ Զրհեղեղը այնպէս մը կ'երևայ թէ Վրիստոսէ 1832 տարի առաջ կ'իյնայ: Նմանապէս Դեւակալիոնին ալ հաւանական է որ Վրիստոսէ 1620 տարի առաջ ըլլայ:

սեպելով. և իրեն պատմութիւնը կը շփոթէին բոլոր մէկալնոր սկսած ազգաց նահապետներուն պատմութեանը հետ: Պարձեալ ամենայն Զոյն ժողովուրդները ընդհանրական Զրհեղեղին աւանդութիւնը քիչ շատ պահած ըլլալով իրենց առանձին առանձին հանդիպածներն ալ մէկտեղ կը բերէին ու պատմութիւն մը կը ձևացնէին. ետքէն ժամանակ անցնելով այս ամէն Զրհեղեղները ժամանակագրութե վրայ որ ուզեցին առնել, տեսնելով իւրաքանչիւրին թուականացը անստուգութիւնը, կարծեցին թէ այլ և այլ ժամանակ պատահած բաներ ըլլան: Ուստի ինչպէս որ Զոյնք Դեւակալիոնեան Զրհեղեղ մը ունէին, զ'Դեւակալիոն իրենց նախահայրը սեպելուն համար, այսպէս ալ Խորինի առջի բնակիչները Ուզիւգեան Զրհեղեղ մը ունէին, որովհետեւ իրենց պատմութիւնը Ուզիւգեային կը սկսէր: Երկադիոյ պեղասպանք ալ կը յիշատակէին Զրհեղեղ մը, որն որ կ'ըսէին զ'Պարզանոս Լըլեսպոնտոս փախ չելու ստիպեց: Երանապէս Սամոդրակէ կղզին ալ, ան կղզիներէն մէկը, որոնց մէջ ամենէն հին ժամանակներէ 'ի վեր որոշ պաշտամունք մը, քրմեր ու իրարու հետ կապակցեալ աւանդութիւններ կային, Զրհեղեղ մը ունէր որ իրենց մէջ առաջինը կը սեպուէր, և Սոսպորոնի ու Լըլեսպոնտոսի պատուէն առաջ եկած: Բայց այս աւանդութիւններէն մէկն ալ չկար՝ որ այդ Զրհեղեղները շատ հին ժամանակի սեպէր, ու ասոնց ժամանակն ու դէպքերը լուծէր: — Իսկ Հոովմայեցւոց գալով կը տեսնենք որ իրենք Զունաց առասպելաբանութիւններն առած են:

Ինչուան հիմա ըսածներնէս բնականապէս կը հետևի որ այս մեծ յեղափոխութիւնը չենք կրնար ուրանալ. Սոլսէսին պատմածին աստուածային ստուգութիւն մէկդի ալ ձգելով, յայտնի կը տեսնենք որ Զրհեղեղին ամենէն հին, ամենէն խելացի, ու հետևաբար ամենէն աւելի հաւանական պատմութիւնն որ ունինք՝ Զոյնոց զրքին պատմածն է:

Խօսքերնիս կնքելէն առաջ՝ անհրաժեշտ պարտքով մը պէտք էր որ մեր ազգին ջրհեղեղին յիշատակին վերաբերեալ ունեցած սովորութիւնները յիշատակէինք . բայց Խաղմավիպիս մէջ ու-

րիշ անգամ տեղն 'ի տեղը դրուած ըլլալուն՝, հոս բաւական կը սեպենք քերթողական նկարագրութեամբ մը ընթերցողաց սիրտն ու եռանդը արծարծելու աս ազգային հանդիսիս .

Փող հարէք , յաբեթոստեանք , տօնախմբել ըզլ՝ արդավառ .
()ն զըսկիզբն ինձ ըզտօնին վիպեա , ()ուսայդ ասքանազեան ,
Ի՛նչ նաւասարդ գարնայնոյն նախնին կոչումն առեալ ամիս :
Եւ աստափայտին , յոր ծովածուփ յոյս աշխարհի ապաւինեալ ,
Տիպ 'ի յաւերժ յիշատակ զըստորոտովք ()ասեաց ծերոյն
Օ արդարէր ամի ամի , վառ 'ի գոհար առեալ վարդից :
Պար ըզնովաւ յօրինէին դըստերք չըքնաղք Լ՝յրարատայ ,
Ոսկեփայլ գանգուրք վարսից զուսովք նոցին գեղածրփեալ .
Եոցին 'ի նուագըս բամբուռնց մանկտին քաջազըն զուգակցէր ,
Յօղ ըզլաստիւն ուրուատիպ , ցօղ զիրերօք սրսկեալ ալեաց :
Եւ ծերունեացըն ճառ արկեալ՝ թողանցն ըզվէսըն պատմէին ,
Ի՛բր երկնից բացեալ սահանք , ծածկեալ երկրի հեղեղասառ ,
Շունչ յերեսաց երկրէ լեալ ըսպառըսպուռ համայնաջինջ .
Եւ երկրորդ հայր աշխարհի իբր պահեալ անդ կենդանի ,
Եւ համայնից ընդ նրմին շնչաւորաց զարմե զաւակ
Ի գլուխ ալեորին հիւրընկալեալ Լ՝յրարատայ .
Երկիցս անդուստ աղանին իբր արձակեալ դէտ 'ի ստորե ,
Եւ անդէն շողաբերին դարձ յերկրորդումն աւետաւոր :
Օ այսոսիկ ծերունեացն ընդ մեծ ազէտըն վիպելով ,
Եւ զապրելոցն էջս 'ի յերկիր 'ի վերըստին անմարդաբնակ ,
Հապա 'ի ճախր ընդ եթեր ըզվարուժանս արձակէին :
Եւ յաւանդ , դարք մոռացկոտք ըզկիթերեանն առին 'ի վրէպ
Յալեաց 'ի վեր երևեալ , և ձիւնափայլ զոյգս աղանոյ
Եւ մնա 'ի կառսն կոնքեղէայս օդաթլուիլոս լըծեցին ,
Վարդիւք ըզնա շուրջ վառեալ , վարդս 'ի բազին նորին ձօնեալ :
Եւ ապա մոլորելոցն 'ի զրահեղեղ պաշտամունս՝ հայր ,
Եւ զվարդենիսն Լ՝յրարատայ սըրբեցեր Տեառն անդրէն 'ի նուէր ,
Եւ զճաճանչ 'ի նոսա զթաքօրական յեռեալ լուսոյն :
Փող հարէք , ասքանազեանք , տօնախմբել ըզլ՝ արդավառ .
Վարդըս քաղեցէք , և վարդաստանըս տընկեցէք՝ :

1 հոմ. Ա. էջ 230 :

2 Վրուրի Որմզդանայ Բուրաստանացն . Գիրք Ա. 291-320 :